

JAROSLAV ČECHURA

NEKLIDNÝ ŽIVOT OBYČEJNÉ ŽENY: JOHANA PEŘKOVÁ (1703–1745)

Praha, Nakladatelství Lidové noviny, 2015, 230 s., fotogr. a obr. v textu,

ISBN 978-80-7422-294-8

OPEN ACCESS

Začátkem února vydalo Nakladatelství Lidové noviny drobnou knihu z pera Jaroslava Čechury s názvem *Neklidný život obyčejné ženy: Johana Peřková (1703–1745)*. Autorem publikace je známý český historik, jenž při své práci používal výhradně historiografických metod. Proč si tedy kniha zaslouhuje pozornost etnologů zabývajících se tradiční lidovou kulturou? Domnívám se, že důvodů je celá řada, a to i když pomineme obrázků, znázorňujících ženu oděnou do blatského kroje, jehož je užito na obálce. Nutno však přiznat, že již při pohledu na titul knihy etnolog nutně zpozorní, neboť právě bohatá hmotná i duchovní kultura oněch „obyčejných“ lidí představuje těžiště zájmu historicky orientované etnologie.

Autor za důsledného používání mikrohistorické metody usiluje o co nejuplnější pohled na životní osud ženy žijící v první polovině 18. století, a to prostřednictvím pramenů archivní povahy. Hlavní protagonistkou příběhu je Johana Peřková pocházející z podružské rodiny, jejíž jméno se objevuje v písemných dokumentech zejména z důvodu její kriminální činnosti (nejčastěji kradla šatstvo, ale uchylovala se také k loupežím v kostelech). Je pochopitelné, že se badatelský zájem o široké vrstvy poddanského obyvatelstva žijící v raném novověku (které nám navíc nezanechaly téměř žádné „egodokumenty“) obvykle soustřeďuje zejména na využití historicko-demografických metod, které pracují převážně s údaji kvantitativními. Autor představované publikace však upozorňuje na limity těchto metod a vydává se jiným směrem, snaží se přiblížit konkrétnímu jednotlivci (zde tedy Johaně Peřkové) do takové míry, jak je to jen možné. V tom mu pomáhají bohaté fondy treboňského archivu i dalších jihočeských odborných pracovišť, přičemž ke studiu využívá zejména soudní protokoly, soupisy poddaných, matriky a gruntovní knihy. Výpovědi Johany Peřkové, jež jsou samy o sobě pozoruhodné, autor zařazuje do širšího kontextu, a dotýká se tak značného množství nosných témat.

Etnologové, kteří se zabývají lidovým oděvem, nezřídka „sahají“ po archivních pramenech, studují kupříkladu kupní smlouvy, závěti, svatební smlouvy a mnohé jiné. Autor na základě průzkumu soudních protokolů uvádí, jaké kusy oděvu Johana Peřková odcizila (sama si jejich počty i druhy pamatovala, neboť pro ni i většinu jejích současníků kroj představoval značnou hodnotu i investici) jejich majitelům, zde spíše majitelkám. Tyto výčty kradeného šatstva rovněž přispívají k poznávání materiálů i jednotlivých oděvních součástí používaných lidovými vrstvami v první polovině 18. století.

Dalším zajímavým tématem je náhlé milostné vzplanutí jistého Josefa Kaňky (později se stal Johaniným partnerem a spolupachatelem několika krádeží) k hlavní hrdince. Otevírá se zde téma milostné magie, které je reflektováno oběma protagonisty příběhu. Publikace obsahuje i mnoho dalších nesmírně cenných detailů, jež přibližují život venkovanky pohybující se v prostoru jižních Čech. Osudy Johany Peřkové vypovídají mnohé o kontaktech a vztazích mezi členy venkovského obyvatelstva, stejně jako o některých jejích životních postojích a strategiích. Studie obsahuje

četné poznámky týkající se vztahu vrchnosti a poddaných, přičemž se autor snaží o jistou revizi, dle jeho mínění, hluboce zakořeněných klišé. Velmi detailně se také věnuje příbuzenským vazbám Johany Peřkové, upozorňuje na obecnější genealogická témata a naznačuje možné obtíže, které mohou při tomto druhu výzkumu vznikat. Neopomíjí problematiku spojenou s transfery majetku. Zde, podobně jako v celé vydané studii, autor zdůrazňuje možnost aktivního přístupu každého jednotlivce, spíše uměňuje fatálnost rodinných i sociálních predispozic.

Erudované recenze vytvořené kolegy autora, tedy historiky, na sebe jistě nenechají dlouho čekat. Sama jsem se pokusila spíše o krátké představení čtivě napsané odborné studie, jež se v nedávné době objevila na pultech knihkupectví a kterou by byla škoda přehlédnout.

Kristýna Kubičková